

Nr 374.

Av herrar von Friesen och Kyling, angående upphävande av det vid statens kroppssjukhus rådande provisoriet beträffande uppbärande av ersättning för vissa av läkare utfärdade intyg och utlåtanden.

1939 meddelade Kungl. Maj:t, med tillämpning under budgetåret 1939/40, följande provisoriska bestämmelser angående ersättning för utfärdande av vissa intyg och utlåtanden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet:

1. Ersättning för utfärdande av intyg och utlåtanden (läkarbetyg) beträffande patienter, å vilka lagen av den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete äger tillämpning, så ock för intyg eller utlåtande (läkarbetyg) inom annan socialförsäkringsgren eller enligt förordningen av den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skall inkasseras av vederbörande sjukhus. Sådan ersättning må dock icke uttagas av medelkös patient, som själv har att bära kostnaderna för intyg eller utlåtande.

2. Biträdande läkare eller underläkare, som vid karolinska sjukhuset utfärdat intyg eller utlåtande, som i moment 1 sägs, må av inflytande ersättningar uppbära 50 procent för intyg eller utlåtande beträffande patienter, å vilka olycksfallsförsäkringslagen äger tillämpning, och 90 procent för annat sådant intyg eller utlåtande.

3. Vad i moment 2 föreskrivits skall jämväl gälla beträffande biträdande läkare och underläkare vid serafimerlasarettet, dock att sådan läkare, vars förordnande icke utlöper med budgetåret 1938/39, äger, så länge han innehar sagda förordnande, uppbära 90 procent av inflytande ersättning för intyg eller utlåtanden beträffande patienter, å vilka olycksfallsförsäkringslagen äger tillämpning.

Med här citerade passus i regleringsbrevet av den 22 juni 1939 avgjordes den första etappen av ett praktiskt föga omfattande men för läkarna principiellt synnerligen betydelsefullt ärende, vars behandling i de olika beslutande instanserna av dessa icke ansågs tillfredsställande. Frågan gällde, huruvida det speciella arbete, som läkarna utföra i egenskap av ansvariga experter inom den särskilda del av socialvården, som sjuk- och olycksfallsförsäkringsväsendet utgöra, skulle erkännas såsom en särprestation. Den upp-togs emellertid icke under principiell synvinkel till generell lösning, utan som ett avlöningsspörsmål för en del av läkarna vid statens kroppssjukhus, vid vilket läkarna sålunda skulle komma i en annan ställning än vid övriga sjukhus av lasarettskaraktär. Från denna förenklade utgångspunkt fram-

fördes den, utan att dess principiella karaktär beaktades, och under tillämpande av ett helt nytt, godtyckligt valt sportelbegrepp, emot den samlade sakkunskapen inom sjukvårds- och försäkringsväsendet — riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, sjukhusdirektionen, Sveriges läkarförbund — och de lönetekniska detaljsynpunkterna blevo i saken avgörande.

Det är under sådana omständigheter knappast förvånande att oppositionen mot ärendets utgång blev mycket kraftig. Jag vill erinra om den konflikt, som vid scrafimerlasarettet följde och vars huvudsakliga orsak var att söka i en reaktion mot den tilltänkta nyordningens åsidosättande av de principiella synpunkter, för vilka sakkunskapen givit visserligen hovsamma men icke desto mindre mycket bestämda uttryck. Striden skärptes visserligen på grund av andra omständigheter, men detta ändrar intet i det nämnda förhållandet. Ej heller förändras det därav, att konflikten redan hösten 1939 hävdades — orsaken härtill utgjordes av krigsutbrottet, vid vilket läkarna ställde sina principiella intressen i efterhand och sig själva till förfogande. Hade kriget icke då kommit, skulle utvecklingen utan tvivel ha blivit en helt annan.

Det vill med anledning härav synas, som om man nu, sedan de ovan relaterade provisoriska bestämmelserna för varje år förlängts, borde undersöka, huruvida icke en revision av dem borde ske. Det förefaller ju i och för sig knappast rimligt, att de skola bestå så att säga av krigets nåde, för såvitt icke mycket starka skäl kunna härför anföras eller därest goda skäl emot ett sådant fortbestånd föreligga. Såväl teoretiska som praktiska synpunkter av betydelse för ett mera definitivt ställningstagande ha under de senast förflutna åren framkommit.

I den provisoriska uppgörelse, som vid läkarkonfliktens hävande träffades mellan å ena sidan läkarförbundet, å den andra sjukhusdirektionen och statliga myndigheter, ingick bland annat, att en av läkarna flera gånger begärd utredning av de frågor, som kunde anses sammanhänga med intygsutfärdandet, skulle av särskilda sakkunnige utredas. Statsmakternas villfarande av läkarnas önskemål i detta stycke måste anses innebära en deras sanktion av riktigheten i sakkunskapens uppfattning, att ett behov av utredning fortfarande föreläge, trots att ärendet gått till avgörande, och skäl föreligger sålunda att granska de resultat, vartill de av Kungl. Maj:t den 20 juli 1939 tillsatta läkarintygssakkunnige kommit. Dessa resultat ha icke varit före i riksdagen, ehuru de förelegat färdiga sedan den 19 juli 1940.

De sakkunnige, under ledning av försäkringsrådets chef, upptogo spörsmålet till allsidig belysning. I fråga om *utfärdandet* av läkarintyg funno de icke anledning att föreslå ändrade förhållanden. Sålunda borde allt framgent rätten att utfärda intyg tillkomma alla legitimerade läkare, som icke till äventyrs missbrukade denna rätt.

Beträffande *ersättningen* för utfärdade intyg uttala de sakkunnige, att så-

dan ersättning bör utgå, oavsett vem som betalar eller uppbär den, då det synes »riktigt och naturligt, att den som önskar erhålla läkarintyg erlägger en skälig ersättning för den prestation, som kan anses sammanhånga med intygets utfärdande». De sakkunniges principiella ståndpunkt är således, att utfärdandet av intyg är en prestation vid sidan av vården, vilket föröfrigt framgår av utredningens ordalag i flera sammanhang.

I fråga om *vem som skall uppbära ersättningen* intaga de sakkunnige den ståndpunkten, att då intygsutfärdande icke åligger huvudmännen — men väl vården — måste, för att ersättningen skall helt eller delvis kunna tillföras sjukhusen, utfärdandet göras till en sjukhusets angelägenhet. Sker så, kan nämligen utfärdandet av intyg förlänas karaktär av tjänsteåliggande. Förutsättningen är emellertid att all vård vid sjukhus, således också den enligt 15 § sjukhuslagen bedrivna öppna specialistvården, förvandlas till ett tjänsteåliggande, att förbud utfärdas för huvudmannen att ersätta läkarna per prestation och att läkarna förbjudas emottaga ersättning för sitt arbete med ifrågavarande säruppgifter.

De sakkunnige ha emellertid icke kunnat finna, att så drastiska åtgärder höra företagas endast för att införa en ny princip med avseende på intygsersättningarnas uppbärande. De ha överhuvud taget icke funnit skäl att föreslå någon förändring av hittills allmänt gällande ordning, då varken medicinska eller socialförsäkringssynpunkter tala härför. Införandet av en anordning, varigenom intygsersättningen helt eller delvis skulle tillfalla huvudmannen, komme enligt de sakkunniges uppfattning icke att innebära ökad säkerhet med avseende å intygens kvalitet eller att på annat sätt för socialförsäkringen innebära någon förmån. Visserligen kunde intygsersättningsfrågan också ses under avlöningsproblemens synvinkel, men så vitt man kan se, finna de sakkunnige ett sådant betraktelsesätt mindre givande och mindre ägnat att belysa de med intygsersättningsfrågan förknippade, väsentliga spörsmålen.

Emot nu relaterade teoretiska överväganden svara på det praktiska området de sedan 1939 rådande förhållandena vid statens kroppssjukhus. En vidlyftig kameral apparat arbetar för att registrera och bokföra de i bestämmelserna omnämnda läkarintygen, för att uträkna läkarnas andelar och för att utbetala dessa till vederbörande. För patienterna betyder anordningen omgång och förargelse — de ha ännu icke lärt sig, att sjukhuset skall uppbära ersättningen för en prestation, som läkaren på deras personliga begäran, ofta med förbrukande av betydlig tid, fullgör. För läkarna innebär den extra arbete med kvittoskrivning och kontrollräkningar av ersättningsbelopp.

Om dessa vore av betydande storlek kunde ju alla dessa i och för sig onyttiga åtgärder vara motiverade, men så är icke fallet. En statistik gällande samtliga läkare-inkomsttagare vid karolinska sjukhuset under år 1942, 113 stycken, visar, att det övervägande flertalet av läkarna tillföra sig mycket obetydliga intygsersättningsinkomster. Sålunda uppnå ca 40 % av dem en

månadsinkomst av högst 4 kronor, ca 20 % högst 8 kronor, ytterligare ca 20 % högst 16 kronor, ca 7 % högst 25 kronor och ca 3 % högst 33 kronor. Av återstående 10 % uppnår hälften en månadsinkomst av ersättning för utfärdade intyg av högst 43 kronor. Endast 5 läkare komma upp till högre belopp, varav det högsta, 237 kronor, tillfaller den röntgenolog, som står närmast chefen, och de övriga 4 kirurger med omfattande poliklinisk olycksfallskirurgi. De belopp, som det sålunda i dessa fall rör sig om, äro som regel mycket obetydliga, om ock enstaka i detta avseende skilja sig från mängden.

I anseende till de relaterade förhållandena vill det förefalla, som om anledning till ett förlängande av det vid statens kroppssjukhus rådande provisoriet beträffande intyggersättningarnas uppbärande och utbetalande skulle saknas. En grundlig, av särskilda sakkunnige verkställd utredning har visat, att varken medicinska eller socialmedicinska synpunkter tala för en ändring av de utanför statens kroppssjukhus alltjämt bestående förhållandena, och de praktiska omständigheterna uppenbara, att intygsutfärdandet icke avkastar belopp av den storleksordningen, att beskattningssynpunkter kunna tillmätas avgörande betydelse. Under sådana omständigheter föreslås,

att riksdagen måtte besluta att upphäva det för statens kroppssjukhus sedan budgetåret 1939/40 gällande provisoriet beträffande ersättningarna för intyg och utlåtanden rörande patienter, å vilka lagen om olycksfall i arbete äger tillämpning, så ock för intyg inom annan socialförsäkringsgren eller enligt förordningen av den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ävensom att ersättningarna för sagda intyg må i fortsättningen tills vidare uppbäras och i sin helhet tillfalla vederbörande läkare.

Stockholm i januari 1944.

Bertil von Friesen.

Folke Kyling.
